

Deloitte Futbol Para Ligi – 2018: Meraklısı için notlar...

Cem Sezgin
Ortak, Danışmanlık Hizmetleri
Futbol Endüstrisi Uzmanı
Deloitte Türkiye

Deloitte Türkiye Danışmanlık Hizmetleri Ortaklarından, Futbol Endüstrisi Uzmanı Cem Sezgin, 2018 sıralamasını, sportif başarı ve gelirler arasındaki ilişkiyi ve 21 senelik maziye sahip Deloitte Futbol Para Ligi'nde geride kalan yıllarla kıyaslandığında yaşanan önemli değişiklikleri futbol ekonomisine meraklılar için özel olarak değerlendirdi.

Listeye girebilmek gittikçe zorlaşıyor

Futbol Para Ligi'nde yer alan ilk 20 kulübün toplam gelirleri 8 milyar Euro'ya dayandı. Bu bir rekor ve inanılmaz bir rakam. Gelirlerin nerelerden nerelere geldiğini anlamak için 10 sene öncesine bakmak yeterli olacaktır. Futbol Para Ligi'nin ilk senesinde (1998) 36 milyon, 2008'de ise 97 milyon Euro ilk 20'ye girmek kafi iken, 2018'e geldiğimizde bu rakam 10 sene öncesine oranla tam iki katına çıkarak 200 milyon Euro'ya ulaşıyor. Listenin ilk üçünde yer alan kulüplerin ciroları artık öylesine yüksek ki, bugün ülkemizdeki en büyük şirketleri ile kıyasladığımızda rahatlıkla ilk 50'yi zorlayabilecek konumdalar. Gelirlerin büyümesinde en büyük faktör naklen yayın gelirleri. 2018'de ilk 20 kulübün toplam gelirlerinin neredeyse yarısını (%45) naklen yayın gelirleri oluşturdu. Bir önceki seneye göre (%39), bu önemli bir sıçrama.

21 sene boyunca zirve sadece 2 kulüp arasında el değiştirdi

Geçen sene kazanmadık kupa bırakmayan ve hem UEFA Şampiyonlar Ligi'ni hem de La Liga'yı kazanan Real Madrid buna rağmen geçen sene olduğu gibi Manchester United'ın gerisinde kaldı. Eflatun beyazlılar, son 7 sezonda Şampiyonlar Ligi'ni üç kez kazandılar, diğer 4 sezonda ise yarı finalist oldular. Bu dönemde 2 de La Liga şampiyonlukları bulunuyor. 2017'de 11 seneden sonra Real Madrid'den birinciliği geri alan Manchester United, ufak farkla da olsa bu sene koltuğu kaptırmamayı başardı. Bunda geçen sezon kazanılan UEFA Avrupa Ligi şampiyonluğu gelirinin katkısını unutmamalıyız. Bu, uzun bir süredir Avrupa'da kupaya hasret olan kırmızı şeytanlara her yönden ilaç gibi geldi. Kupa, onlara 44.5 milyon UEFA geliri olarak döndü. UEFA, Avrupa Ligi'ni daha cazip kılabilmek adına burada kesenin ağzını açtı. 2011/2 sezonunda bu kupayı kaldıran Atletico Madrid, ancak bu rakamın dörtte biri kadar bir gelir elde edebilmişti. Son sekiz sezonda La Liga'da 5 şampiyonluğu ve 3 ikinciliği bulunan Barcelona, aynı dönemde Şampiyonlar Ligi'nde 2 kez şampiyonluk yaşayıp üçer kez de yarı final ve çeyrek final oynadı. Barça, 2007'den bu yana sadece bir kez ilk 3 dışında kaldı ve 2018'de de 3. sırada yer alıyor. Bu üç kulüp de UEFA Şampiyonlar Ligi'nde son 16'ya kaldılar ve kimin sezon sonunda kupada daha ileriye gidebileceği önümüzdeki senenin ilk üçü arasındaki sıralamayı belirleyici olacak gibi gözüküyor.

Önümüzdeki sezonlarda listenin tamamını ilgilendiren majör gelişme, 2019/2020'dan başlayacak olan yeni Premier League Naklen Yayın İhalesi. İhale sonrası oldukça ilginç bir tablo ile karşılaşabiliriz.

Premier League'in Tartışılmaz Üstünlüğü

Futbol Para Ligi artık iyiden iyiye İngiliz Kulüplerinin hegemonyası altında. İlk 20 kulüpten 10 tanesi Premier League'den. Daha da ilginç, bu takımların 5 tanesinin Londra, 2'şer tanesinin ise Manchester ve Liverpool'dan olması. Yani dünyanın en zengin 20 kulübünden 9 tanesi sadece 3 şehirde kümelenmiş durumda. İlk 5'te Manchester şehrinin iki ezeli

rakibini görüyoruz. Daha önce 2008 yılında, gene aynı şehirden iki Londra takımı Chelsea ve Arsenal'i ilk 5'te görmüştük. Bu ve bir önceki senenin birincisi M. United hep ilk dörtte görmeye alışkın olduğumuz bir kulüp. M. United 21 sene önce Deloitte Futbol Para Ligi ilk yayınladığında 1. sırada yer almış ve 2006'da Real Madrid'e zirveyi devredene kadar 8 sene boyunca bu pozisyonunu korumuştur. Şehrin diğer takımı M. City ise istikrarlı yükselişini sürdürüyor. İlk 10'a 2013'te abone olan kulüp, o tarihten bu yana hep ilk 7 arasında yer aldı ve son 2 senedir de 5. sırada. Bazı tanıdık Premier League ekipleri adeta istikrar abidesi durumunda. 2005'ten bu yana Chelsea hep 4.lük ile 8.lük arasında; Arsenal ise 5.lük ve 10.lük arasında gidip geliyor. Sadece bir kez ilk 10 dışında kalan Liverpool hep 7.lük ile 10.lük arasında kendine yer buluyor. Beşiktaş'tan sezon arasında Cenk Tosun'u transfer ederek Türk futbolseverlerin dikkatini çeken ve gene Liverpool şehrinin takımı olan Everton ise 2018'de 20. sırada ve son dört senede üçüncü kez Deloitte Futbol Para Ligi'nde yer alıyor. Bir diğer istikrarlı kulüp ise Tottenham. Son 15 senede ilk 10'da sadece 1 kez yer almış olsalar da, ilk 20'de daima kendilerine yer buldular. Son yıllarda ise ilk 10'u zorluyorlar ve böyle giderse yakında ilk 10'da onları görmek sürpriz olmayacak. Diğer iki İngiliz takımında Leicester City peri masalı şampiyonluk sonrası 2017 Futbol Para Ligi'ne tam kıyısından (20. Sırada) girmişti. Herkes acaba kalıcı olur mu diye düşünürken, 2018'de 14. sıraya tırmandı. Önceki 3 sene boyunca ilk 25'te kendine yer edinmiş olan Southampton da ilk kez ilk 20'ye yani ana listeye girerek muradına erdi diyebiliriz. 30 kulübün yer aldığı uzun listeye baktığımızda ise, 4 İngiliz kulübünü daha görüyoruz. Yani ilk 30 içinde 14 İngiliz kulübü var. Bunun Euro karşısında değer kaybeden Sterlin'e rağmen böyle olduğunu da unutmayalım.

İngiliz kulüplerinin dominant konumunda tabii ki naklen yayın ihalesinin yarattığı dev pastanın payı ilk sırada. Her ne kadar Avrupa'da belli bir sportif başarı olsa da, UEFA'nın son 5 yıllık kümülatif verilerine göre 2017 yılında ilk 10 kulüp arasında sadece 1 İngiliz takımı var. (2016: 2, 2015 - 2011 arası: 3, 2010 - 2007: arası: 4 takım)

Liste ne kadar değişti?

Futbol Para Ligi'nde bazı şeyler kolay kolay değişmezken, geçmiş yıllarla kıyaslama yaptığımızda bazı dramatik değişiklikler yaşanıyor. 2005'ten bu yana hep ilk 20'de yer almış tam 11 kulüp var. Bunlardan 6 tanesi ise daima ilk 10 içerisinde kendilerine yer bulmuşlar. Real Madrid, 2005'ten bu yana sadece 1 kez ilk 2 dışında kalmış. Real, 2 sene önce tahtı tekrar United'a bırakana kadar tam 11 sene üst üste en yukarıdaki pozisyonunu korudu ve halen en fazla 1.liği olan kulüp. Ezeli rakibi Barcelona hiçbir zaman 1. sırada yer almamış da olsa, 2007'den beri 1 sene hariç hep ilk 3'te yer almış. Şampiyonlar Ligi son 16'da temsilcimiz Beşiktaş'ın rakibi Bayern Münih ise son 10 senedir 3 ile 5.lük arasında kendine yer buluyor. Son 5 sezondur Bundesliga şampiyonu olan B. Münih, Şampiyonlar Ligi'nde ise son 6 sezonda 1 şampiyonluk, 1 final, 3 yarı final ve 1 çeyrek final oynadı. Neymar transferi ile dikkatleri üzerine çeken Paris St. Germain, bu sene 1 basamak gerileyerek 7. sıraya düştü. İlk 20'de yer alan tek Fransız kulüp olan Paris temsilcisi, 2016 yılında dördüncü sıraya kadar yükselmişti. PSG, geçen sezon Ligue 1'deki 4 sene üst üste şampiyonluktan sonra tacı Monaco'ya devretmişti. PSG, Avrupa'da diğer büyük kulüpler kadar başarılı değil. Şampiyonlar Ligi'nde şeytanın bacağını kırıp çeyrek finali geçemiyorlar. Bu da gelirlerde biraz geride kalmalarına sebep oluyor. İlk 20'yi zorlayan tek Fransız kulübü ise yeni stadları ve geçen sezon Avrupa Ligi yarı finali sayesinde Lyon (Olympique Lyonnais). Bu sene 21. sırada yer aldılar.

2005'ten bu yana hep ilk 20'de yer almış 11 kulüp (5 tanesi İngiliz):

M. United	Liverpool
Real Madrid	Juventus

FC Barcelona	Internazionale
Bayern Munich	Schalke 04
Chelsea	Tottenham H.
Arsenal	

2005'ten bu yana hep ilk 10'da yer almış 6 kulüp (3 tanesi İngiliz):

M. United
Real Madrid
FC Barcelona
Bayern Munich
Chelsea
Arsenal

İtalyan kulüpleri düşüşte

Deloitte Futbol Ligi'ndeki en çarpıcı gelişmelerden biri İtalyan kulüplerinde yaşanan düşüş. 21. Senede ilk kez AC Milan ilk 20'de yer almıyor. 2004-2006 yılları arasında 3. sırada yer alan Milan'ın geldiği durum, sportif başarının en azından bazı kulüpler için finansal başarı için kritik bir anahtar olduğunu gösteriyor. Serie A'da 6 sezondur şampiyon olamayan Milan, son 4 sezondur ise ilk 5 dahi kendine yer bulamadı. Ayrıca son 5 sezondur Avrupa kupalarında da Milan'ın varlığı söz konusu değil. Aynı şehrin takımı ve ezeli rakip Inter Milan halen ilk 20'de yer alıyor olsa da, bir zamanlar 6.lığa kadar yükselmiş olmasına rağmen, 6 senedir ilk 10'a girememiş durumda. Inter'in Serie A ve Avrupa performansı tıpa tıp Milan'inkine benziyor. Buna rağmen yakın zamanda Çin şirketi Suning tarafından satın alınan kulübün ticari gelirlerindeki artış, mavi siyahlıları bu sene 4 basamak yukarı taşıdı. Başkent temsilcisi AS Roma ise 2018 yılında 21 seneden bu yana 3. defa ilk 20 dışında kaldı. Oysa 2002 yılında Futbol Para Ligi'nde Roma'nın diğer takımı SS Lazio ile 7. ve 8. sırada başa güreşen iki takım olarak dikkat çekiyorlardı. Son 8 yıldır gelirler anlamında inişli çıkışlı bir grafik çizen, ilk 20'de olmasa bile ilk 30'da bir şekilde kendine yer bulan Napoli'yi 2018'de 19. sırada görüyoruz. Milano temsilcilerinin aksine, Napoli son 7 sezondur Serie A'da hep ilk 5'te. Aynı başarıyı Avrupa'da gösteremedikleri için gelirleri belli bir çitayı aşmıyor. İtalyan takımları arasında her açıdan şu anda en başarılı kulüp Juventus. Kendi liginde şampiyonluklara ambargo koyan ve Avrupa'da ise son 3 sezonda 2 kez Şampiyonlar Ligi finalisti olarak dikkat çeken Juventus bile son 4 sezondur Futbol Para Ligi'nde 10. sıraya demir atmış durumda. Deloitte Futbol Para Ligi'nde 2002'de ilk 10'da 5 İtalyan takımı yer alırken, şu anda sadece Juventus var.

İlk 10'da Ükelere Göre Kulüp Sayısı

Ülke	2002	2018
İngiliz	3	5
İspanyol	1	2
İtalyan	5	1
Alman	1	1
Fransız	---	1

Diğer Ülkeler

Rusya'nın tek temsilcisi olan Zenit St.Petersburg geçen sene ilk 20'de kendine yer bulurken bu sene 23. sırada kendine yer alabildi. Onlar da Milan ve Roma ile birlikte bu kez ilk 20 dışında kaldılar. Portekiz Ligi'ni bir süredir domine eden ve Avrupa'da da başarılı grafiği ile dikkat çeken Benfica, ana tabloda kendine yer bulamasa da; son 8 sezonda, 7. kez ilk 30'a girmeyi başardı.

Türk Kulüplerinin Durumu

Daha önce Türk kulüplerinden Galatasaray ve Fenerbahçe ikişer kez ilk 20'de kendilerine yer bulmuştu. Geçen sene ise her iki kulübümüz de ilk 30'da yer almışlardı. Ancak son iki sezonda Süperlig'de şampiyonluk kazanılmaması ve Avrupa arenasında fazla ilerleyememiş olunması iki kulübümüzde de ciddi gelir azalmasına sebep oldu. Bu nedenle 2018 sıralamasında yer almadılar. Öte yandan gelirlerini önemli düzeyde artıran Beşiktaş buna rağmen ilk 30'da kendine yer bulamadı.

Aslında sıralamadan bağımsız; ilk 30 takım 2017 – 2018 karşılaştırıldığında nasıl değişti diye incelediğimizde ilginç bir tablo ortaya çıkıyor. 30 kulüpten 26'sı değişmemiş. Değişen ise şu: 4 yeni İngiliz kulüp listeye dahil olurken, 2 İngiliz kulüp liste dışında kalmış. Liste dışı kalan diğer 2 kulüp ise Galatasaray ve Fenerbahçe.

Süperlig'i üst üste ikinci kez şampiyon tamamlayan, grubu üçüncü bitirdiği Şampiyonlar Ligi'nde ve çeyrek final oynadığı UEFA Avrupa Ligi'nde önemli gelirler kazanan, yepyeni stadında Süperlig'in en yüksek seyirci ortalamasını yakalayan ve özellikle mağazacılık gelirlerini katlayarak artıran Beşiktaş'ın bile ilk 30 kulüp içerisinde yer almaması ise Türk futbolseverler için dikkate değer bir nokta.

Türkiye şampiyonu, Premier League 9.su olan ve Avrupa'da boy göstermeyen Bournemouth kadar gelir yaratamıyor ise bunun altında yatan faktörleri iyi irdelemek gerekiyor. Bunun birinci sebebi naklen yayın gelirleri arasındaki uçurum. Örneğin Bournemouth'un sadece naklen yayın ihalesinden kazandığı para, neredeyse Beşiktaş'ın tüm geliri kadar. EPL için son ihale 2016/7 sezonu ile başlayacak şekilde 3 seneliğine yapıldı ve yıllık 1.7 milyar Sterline anlaşıldı. (1.9 milyar Euro). Türkiye'deki ihale ise 5 seneliğine, 2017/8 sezonundan başlayacak ve bugünkü kurdan hesaplırsak yıllık 500 milyon USD'lik (410 milyon Euro) bir gelir yaratacak şekilde sonuçlandı. Rakam Premier League'in neredeyse 5'te biri. Ayrıca ülkemizdeki yeni ihale, bu sezondan itibaren rakamlara yansıtacak. O yüzden 2018 Futbol Para Ligi'ne yansımada.

Türk kulüplerinin rekabetçilik düzeyini yorumlarken dikkate değer diğer sebepler arasında Türk Lirasının yaşadığı değer kaybı, statlarımızdaki doluluk oranlarının göreceli olarak düşük kalması, forma ve benzeri ürünlerdeki fiyatların Avrupa'daki diğer kulüplerin ürünlerine göre ucuz olması, Avrupalı rakiplerimizin en azından belli bir kısmının sadece kendi ülkelerinde değil, dünyanın her bir köşesinde taraftar sahibi olmaları sayılabilir. Tüm bu dezavantajlara rağmen kulüplerimiz, özellikle üç büyükler ileride yeniden Futbol Para Ligi'nde boy gösterebilecek potansiyele fazlası ile sahipler.

Deloitte hakkında

Deloitte; İngiltere mevzuatına göre kurulmuş olan Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL") şirketini, üye firma ağındaki şirketlerden ve ilişkili tüzel kişiliklerden bir veya birden fazlasını ifade etmektedir. DTTL ve üye firmalarının her biri ayrı ve bağımsız birer tüzel kişiliktir. DTTL ("Deloitte Global" olarak da anılmaktadır) müşterilere hizmet sunmamaktadır. Global üye firma ağımla ilgili daha fazla bilgi almak için www.deloitte.com/about adresini ziyaret ediniz.

Deloitte, denetim, danışmanlık, finansal danışmanlık, risk danışmanlığı, vergi ve ilgili alanlarda, birçok farklı endüstride faaliyet gösteren özel ve kamu sektörü müşterilerine hizmet sunmaktadır. Deloitte her beş Fortune Global 500® şirketinden dördüne hizmet verirken, dünya çapında farklı bölgelerde 150'den fazla ülkede yer alan global üye firma ağı ile, müşterilerinin iş dünyasında karşılaştıkları zorlukları aşmalarına destek olmak ve başarılarına katkıda bulunmak amacıyla dünya standartlarında

yüksek kalitede hizmetler sunmaktadır. Deloitte'un yaklaşık 263.900 kişilik uzman kadrosunun iz bırakan bir etkiyi nasıl yarattığı konusunda daha fazla bilgi almak için Facebook, LinkedIn ya da Twitter sayfalarımızı takip ediniz.

Bu belgede yer alan bilgiler sadece genel bilgilendirme amaçlıdır ve Deloitte Touche Tohmatsu Limited, onun üye firmaları veya ilişkili kuruluşları (birlikte, "Deloitte Network" olarak anılacaktır) tarafından profesyonel bağlamda herhangi bir tavsiye veya hizmet sunmayı amaçlamamaktadır. Şirketinizi, işinizi, finansmanınızı ya da mali durumunuzu etkileyecek herhangi bir karar ya da aksiyon almadan, yetkin bir profesyonel uzmana danışın. Deloitte Network bünyesinde bulunan hiçbir kuruluş, bu belgede yer alan bilgilerin üçüncü kişiler tarafından kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek zarar veya ziyandan sorumlu değildir.

© 2018. Daha fazla bilgi için Deloitte Türkiye (Deloitte Touche Tohmatsu Limited üye şirketi) ile iletişime geçiniz.